

Миллий Тикланиш

Ўзбекистон Миллий тикланиш демократик
партиясининг ҳафталиқ газетаси

1995 йил,
8 август

9 -
сон

• ЕТИ ИКЛИМ ЧОПАРИ УРУШ ҮЧОҚЛАРИ ҮЧАВЕРСИН

Ез чилиасининг сунгти ҳафтасида жаҳон ҳамжамиятининг бир қанча муаммолари ҳам етилиб пишиди. Жумладан, Орол оқибатларини тутиши бўйича илк ҳалқаро амалий тадбирлар мажмуй — ЮНИСЕФ — «ЭКОСАН» ҳамгармаларининг «Аспера» лойиҳасинамалга ошириши юзасидан республика ҳукумати қарор қабул қилиди; шунингдек, Узбекистон Вазирлар Маҳкамасининг «1995 йилниң биринчи ярмида иқтисодий ишсоҳотларнинг боришини баҳолаш ва уларни янада ривожлантиришига доир чорадибайлар тутрискада» тарафи ҳам мустақиллик одимларида унган боғлар тароватини намойиш этиши билан бирга, тараққиётимизга ҳалал берадиган соҳалар, тармоқлар ва иш услубларидаги тошларни йўлдан олиб ташлаша амри фармон бўлди; Узбекистон ҳам Жаҳон Савдо ташкилотига аъзо булиб кириш учун Меморандум тайёрлашга кириши; июль ойининг сунгти оқишиомида дуне харитасидаги уруши учокларидан бирни учирди. Чеченистанда уруш ҳаракатларини тұхтишин түргисида битим имзоланди; Хиросима ва Нагасаки фожиаларининг 50 йиллиги муносабати билан булиб утган турли куламдаги ҳалқаро анжуманлар жаҳонда тинчлик ва ҳаф滋生лики сақлаш ҳаракатини янти босқичта кутарди; Босниядаги зиддиятларни тинч йўл билан ҳал этиши масаласи авваллари бир мунча бетарага турган давлатлар доирасида ҳам муҳокама манбани айланда бошлади. Хусусан, Сербия Республикаси ҳукумати раҳбари Марко Маринович нинг Украина Президенти Леонид Кучма билан мулоқоти, Франция ташкиларни таҳсилотни олдинга олинига давлат этди. Женевада бошланган музокараларда сибик Югославия бошланган сафари ҳам ана шу ҳудудда тинчликни барқарорлаштириш йўлида хосиятига қадам булади, деган умид бор.

Бирлашган Миллатлар Ташкилоти Бони котиби Бутрос Голий Хорватия ҳукумати ва серб раҳбариини кенг куламли уруш ҳарқатларининг олдинга олинига давлат этди. Женевада бошланган музокараларда сибик Югославия бўйича тинчлик конференцияси мувофиқлаштируви кумитаси ҳамраиси Т. Столтенбергинг бу музокараларда Хорватия томони ҳам иштирок этишига розилик билдириши музокараларининг олиларидан тарзда утказилишига заман гиради.

Тоҷикистон Президенти И. Раҳмонов бу ерга ташриф буорган Россия ташкиларни вазири уринбосари Альберт Чернишев билан учршивуда Тоҷикистон ҳукумати ва муҳолифат вакиллари ургасидаги музокараларнинг бешинчи босқичини утказши юзасидан курилаёттан чоралар ҳамса сузлаб берди.

Тоҷикистон ҳукумати Ҳамдустлик мамлакатларида

• ИЛМУ АМАЛ

МИЛЛИЙ АВТОМОБИЛСОЗЛИК: ИЛК ҚАДАМЛАР

Тошкент автомобиль ўзлари институтининг ректори, техники фанвари доктори, профессор, Аз-Хоразмий номидаги ҳалқаро мукомбоғи соҳиби САРВАР КОДИРПОР сұхбати

— Хурматли Сарвар Муқодироғи, мустақиллик шарофати билан юртимизда оғир-саноат гармоғини яратишга эхтимал катта. Қисса муддат ишида миллий автомобисозлигиниз юзага чиқди.

Автомобилсозлигидаги бу шикоятнинг боғиси нима?

— Майдумки, давлат мустақиллик таъминлантирилган асосий таъмилилардан бирни унинг машина-соҳиби саноатининг ривожланганлик даражасидан. Автомобилсозлигидаги бу шикоятнинг боғиси мустақиллик таъминлантирилган асосида уқишини ташкил килиши лозим.

— Майдумки, давлат мустақиллик таъминлантирилган асосий таъмилилардан бирни унинг машина-соҳиби саноатининг ривожланганлик даражасидан. Президент Ислом Каримов бу соҳага жуда катта аҳамият берди.

— Узбекистон ҳудудида янги ишлаб чиқарни корхоналарни ташкил килини керак. Бизлар чет энг карама булиб мосалгисимиз зарур.

— Узбекистон ҳудудида янги ишлаб чиқарни корхоналарни ташкил килиши лозим. Масалан: «Автас» кушма корхонасини олайлик. Барча қисмлар Чехияндеги келирилди. Улар хисобига биз тола беринимиз зарур.

— Агар у вақтида етиш бормаса, шуда заҳоти улардан эхтийот келиши тутканиди. Келакашда узбек автомобилларни яратишда ҳам жуда катта тафовутлар мавжуд. Мустақиллик таъминлантирилган асосида уқишини ташкил килиши лозим.

— Талабаларимиз амалиетини албаттада кет алтомобил заводидарда утишлари максади мувофиқ.

— Узбек автомобилнинг конструкциясини утида иш бошланши керак. Биз унч ҳеч ким янни конструкцияидаги автомобил яратиш бердамида.

— Узбекистон ҳудудида янги ишлаб чиқарни корхоналарни ташкил килиши лозим. Масалан: «Автас» кушма корхонасини олайлик. Барча қисмлар Чехияндеги келирилди. Улар хисобига биз тола беринимиз зарур.

— Агар у вақтида етиш бормаса, шуда заҳоти улардан эхтийот келиши тутканиди. Келакашда узбек автомобилларни яратишда ҳам жуда катта тафовутлар мавжуд. Мустақиллик таъминлантирилган асосида уқишини ташкил килиши лозим.

— Энди япончада янги ишлаб чиқарни корхоналарни ташкил килини керак. Бизлар чет энг карама булиб мосалгисимиз зарур.

— Узбекистон ҳудудида янги ишлаб чиқарни корхоналарни ташкил килини керак. Бизлар чет энг карама булиб мосалгисимиз зарур.

— Узбекистон ҳудудида янги ишлаб чиқарни корхоналарни ташкил килини керак. Бизлар чет энг карама булиб мосалгисимиз зарур.

— Узбекистон ҳудудида янги ишлаб чиқарни корхоналарни ташкил килини керак. Бизлар чет энг карама булиб мосалгисимиз зарур.

— Узбекистон ҳудудида янги ишлаб чиқарни корхоналарни ташкил килини керак. Бизлар чет энг карама булиб мосалгисимиз зарур.

— Узбекистон ҳудудида янги ишлаб чиқарни корхоналарни ташкил килини керак. Бизлар чет энг карама булиб мосалгисимиз зарур.

— Узбекистон ҳудудида янги ишлаб чиқарни корхоналарни ташкил килини керак. Бизлар чет энг карама булиб мосалгисимиз зарур.

— Узбекистон ҳудудида янги ишлаб чиқарни корхоналарни ташкил килини керак. Бизлар чет энг карама булиб мосалгисимиз зарур.

— Узбекистон ҳудудида янги ишлаб чиқарни корхоналарни ташкил килини керак. Бизлар чет энг карама булиб мосалгисимиз зарур.

— Узбекистон ҳудудида янги ишлаб чиқарни корхоналарни ташкил килини керак. Бизлар чет энг карама булиб мосалгисимиз зарур.

— Узбекистон ҳудудида янги ишлаб чиқарни корхоналарни ташкил килини керак. Бизлар чет энг карама булиб мосалгисимиз зарур.

— Узбекистон ҳудудида янги ишлаб чиқарни корхоналарни ташкил килини керак. Бизлар чет энг карама булиб мосалгисимиз зарур.

— Узбекистон ҳудудида янги ишлаб чиқарни корхоналарни ташкил килини керак. Бизлар чет энг карама булиб мосалгисимиз зарур.

— Узбекистон ҳудудида янги ишлаб чиқарни корхоналарни ташкил килини керак. Бизлар чет энг карама булиб мосалгисимиз зарур.

— Узбекистон ҳудудида янги ишлаб чиқарни корхоналарни ташкил килини керак. Бизлар чет энг карама булиб мосалгисимиз зарур.

— Узбекистон ҳудудида янги ишлаб чиқарни корхоналарни ташкил килини керак. Бизлар чет энг карама булиб мосалгисимиз зарур.

— Узбекистон ҳудудида янги ишлаб чиқарни корхоналарни ташкил килини керак. Бизлар чет энг карама булиб мосалгисимиз зарур.

— Узбекистон ҳудудида янги ишлаб чиқарни корхоналарни ташкил килини керак. Бизлар чет энг карама булиб мосалгисимиз зарур.

— Узбекистон ҳудудида янги ишлаб чиқарни корхоналарни ташкил килини керак. Бизлар чет энг карама булиб мосалгисимиз зарур.

— Узбекистон ҳудудида янги ишлаб чиқарни корхоналарни ташкил килини керак. Бизлар чет энг карама булиб мосалгисимиз зарур.

— Узбекистон ҳудудида янги ишлаб чиқарни корхоналарни ташкил килини керак. Бизлар чет энг карама булиб мосалгисимиз зарур.

— Узбекистон ҳудудида янги ишлаб чиқарни корхоналарни ташкил килини керак. Бизлар чет энг карама булиб мосалгисимиз зарур.

— Узбекистон ҳудудида янги ишлаб чиқарни корхоналарни ташкил килини керак. Бизлар чет энг карама булиб мосалгисимиз зарур.

— Узбекистон ҳудудида янги ишлаб чиқарни корхоналарни ташкил килини керак. Бизлар чет энг карама булиб мосалгисимиз зарур.

— Узбекистон ҳудудида янги ишлаб чиқарни корхоналарни ташкил килини керак. Бизлар чет энг карама булиб мосалгисимиз зарур.

— Узбекистон ҳудудида янги ишлаб чиқарни корхоналарни ташкил килини керак. Бизлар чет энг карама булиб мосалгисимиз зарур.

— Узбекистон ҳудудида янги ишлаб чиқарни корхоналарни ташкил килини керак. Бизлар чет энг карама булиб мосалгисимиз зарур.

— Узбекистон ҳудудида янги ишлаб чиқарни корхоналарни ташкил килини керак. Бизлар чет энг карама булиб мосалгисимиз зарур.

— Узбекистон ҳудудида янги ишлаб чиқарни корхоналарни ташкил килини керак. Бизлар чет энг карама булиб мосалгисимиз зарур.

— Узбекистон ҳудудида янги ишлаб чиқарни корхоналарни ташкил килини керак. Бизлар чет энг карама булиб мосалгисимиз зарур.

— Узбекистон ҳудудида янги ишлаб чиқарни корхоналарни ташкил килини керак. Бизлар чет энг карама булиб мосалгисимиз зарур.

— Узбекистон ҳудудида янги ишлаб чиқарни корхоналарни ташкил килини керак. Бизлар чет энг карама булиб мосалгисимиз зарур.

— Узбекистон ҳудудида янги ишлаб чиқарни корхоналарни ташкил килини керак. Бизлар чет энг карама булиб мосалгисимиз зарур.

— Узбекистон ҳудудида янги ишлаб чиқарни корхоналарни ташкил килини керак. Бизлар чет энг карама булиб мосалгисимиз зарур.

— Узбекистон ҳудудида янги ишлаб чиқарни корхоналарни ташкил килини керак. Бизлар чет энг карама булиб мосалгисимиз зарур.

— Узбекистон ҳудудида янги ишлаб чиқарни корхоналарни ташкил килини керак. Бизлар чет энг карама булиб мосалгисимиз зарур.

— Узбекистон ҳудудида янги ишлаб чиқарни корхоналарни ташкил килини керак. Бизлар чет энг карама булиб мосалгисимиз зарур.

— Узбекистон ҳудудида янги ишлаб чиқарни корхоналарни ташкил килини керак. Бизлар чет энг карама булиб мосалгисимиз зарур.

— Узбекистон ҳудудида янги ишлаб чиқарни корхоналарни ташкил килини керак. Бизлар чет энг карама булиб мосалгисимиз зарур.

— Узбекистон ҳудудида янги ишлаб чиқарни корхоналарни ташкил килини керак. Бизлар чет энг карама булиб мосалгисимиз зарур.

— Узбекистон ҳудудида янги ишлаб чиқарни корхоналарни ташкил килини керак. Бизлар чет энг карама булиб мосалгисимиз зарур.

— Узбекистон ҳудудида янги ишлаб чиқарни корхоналарни ташкил килини керак. Бизлар чет энг карама булиб мосалгисимиз зарур.

— Узбекистон ҳудудида янги ишлаб чиқарни корхоналарни ташкил килини керак. Бизлар чет энг карама булиб мосалгисимиз зарур.

— Узбекистон ҳудудида янги ишлаб чиқарни корхоналарни ташкил килини керак. Бизлар чет энг карама булиб мосалгисимиз зарур.

— Узбекистон ҳудудида янги ишлаб чиқарни корхоналарни ташкил килини керак. Бизлар чет энг карама булиб мосалгисимиз зарур.

— Узбекистон ҳудудида янги ишлаб чиқарни корхоналарни ташкил килини керак. Бизлар чет энг карам

Хиндистон саёҳатидан қайтган «Хуваидо» маҳалла фаолиятидан Матбуахон Дехида таасирларини сузлаб, менга соғиб шогирдим. Сони бериб юборган сарик руҳчани тақдим килди. «Шогирдингиз, — деди Матбуахон, — рус тилида Бешёғодаги халқ ҳужалиги институтидаги ўқигани, сиздан жуда миннадорлигини айттиб, уз ишидан мамнун эканлигини баён килди».

— Хикмат ака, — деди яна Матбуахон, — гап руҳчани дилом ёзган 4 афғонистонли кизлардан бири, хизмат тақозоси билан Тошкентта келим, менинг кўриб кетиш учун вақт ажраттанидан жуда хурсанд бўлганиман...

Мен ҳам ана шундай шогирдларданман, институтни сиртдан тугтагманм. Хикмат ака одигда бир маслаҳат учун кирдим. Молия институтининг Ниёзбек кўсасининг бошланшидаги хозирги биносининг учинч қаватига котарилди. Домламиз сургута фанидан матбуза ўқиб, 1966 йил Тошкент зилзиласи ва унинг оқибатларини тугтишида сургутнинг ролини тушунтираётган эканлар. Танафусга чаркоридор турдим.

Танафусда ҳам толиблар домлани тинч кўймайдилар, бирни курс иши, иккинчи диплом, учинчидан қачон қарзини ўзиҳ хакида маслаҳат олади. Домла менни таниби, ўз хоналига бошладилар. Xона эшигига «Факультет музей», Молия фанларининг методик маркази. Доктор X. Собиров «деб ёзиб кўйилган».

Холафуслар суршагнимиздан кейин мен: «Кабинетнингизни музеяга ялантириб, сабов иш килибсиз», дедим. Хикмат ака дөврдаги расмларни курастиб, булаар билан бирга ишлаганин. Чап томондагилар сабиқ шогирдларим, дедилар. Бу олимлардан кўп нарса ўрганманман, — деди Хикмат ака. — Проф. Шмидт диссертацияни раҳбар бўлган. Д. Д. Столятров институтига кирган кунимдан бошлаб менга муррабийлик килган. О. М. Аминов Узбекистонда иктисоли фанлари буйчина бўлиб диссертацияни ёқлаган, бизга намуна бўлган. Афуски, ҳозиргача академик Черданцев домланинг расмии топғанин ўй, ундан ҳам кўп кимматли маслаҳатлар олганман.

— Рост, — дедим мен, — сиз институтда энг кекса

олимларимиздан бўлиб колдигиз. Бу даргоҳда иш бошлаганингизга қанча бўлди?

— 1935 йилдан хисобланган. Отам молия институтининг ишчи факултетида тил-адабийтдан дарс берган. Шундан фойдаланиб, 7-сinfдан ишчи факултетга ўтганман. Ёшим 13 да эди. Демак, ноъбер келса, 60 йил тулар экан. Кейин институтга кирдим. Уқитувчилик фаолиятингин бошланганига 50 йилдан ошиди. 30 йил институт молия кафедрасининг мудири лавозимида ишладим.

Суҳбатимиз жонланда бошлади.

— Газета-журналларда ўзок йиллардан бери кўлгуб маколаларини ўқиганим. Баъзилар сизни адабиётчи бўлса керак, деб ҳам таҳмид килишади. Узиннинг кизиқтирган янги китобларга тақризлар берасиз. Булаар қандай улгарусиз?

— Ҳалқимизда «Баъриб ота касби ўзиға тортади», деган ибора бор. Отам ҳам, онам ҳам ўтишибиши бўлишган. Отам 1907 йилда Себзор даҳа Тахтапул мажалада усули жадид янги тилдага мактаб очиб, даҳада биринчилардан бўлиб мәтифат машъалини ёқканлардан. 1930 йилгача мактаб директори бўлган, генерал С. Рахимовнинг узости. Машхур тишинос ви маориф жони куярлардан Шоқиржон Раҳимий отамга таъсиси бўлди. Биринчиларни аспирантурага тақлif килимоким. Ҳозир институтда асосан кўчиб келганлар ўқимоқда, битирувчилар орасида бирорта узбек. Домлангиз проф. Шмидт сизни ахтариб топши керак, деди. — Шу сабабли мен Чинозга боратуриб Янгиўлга 10 минутга кириб ўтишини лозим топдим.

Амин Эрматовичга миннатдорчилек билдиридим. Эртасига Тошкентта келдим. Севинч устуни севинч. Дадам ҳаммадан кутилиб келибдилар. Шундан кейин аспирантилек ҳаётим бошланди. Коронахонларнинг иктисоли

— Биламан, — деди Ниёзов. — Шу йилларда 10 милиёнга яқин маблаб туплабис. Бунга 3-4 та йил ясаса бўлади. Энди, инспектор, гап бундай. Фронларда кўлумиз баланд. Тез орада уруш галаба билан якунланади. Урушдан кейин ҳалқ ҳужалигимизни тикилаш учун куплаб маблаб сафарбар килишга тўғри келади. Шу мусобабат билан молия соҳасида олий маъмуроти иктисадчилар етиштиришига талаబ кечади. Ҳозир Тошкентда энг ирик молия олимлари ўйғилган. Шундан фойдаланиб, аспирантураси омоқимиз. Келажақда бизга ўзбек тилда дарс берадиган ўқитувчилар керак. Сизни аспирантурага тақлif килимоким. Ҳозир институтда асосан кўчиб келганлар ўқимоқда, битирувчилар орасида бирорта узбек. Домлангиз проф. Шмидт сизни ахтариб топши керак, деди. — Шу сабабли мен Чинозга боратуриб Янгиўлга 10 минутга кириб ўтишини лозим топдим.

Амин Эрматовичга миннатдорчилек билдиридим. Эртасига Тошкентта келдим. Севинч устуни севинч. Дадам ҳаммадан кутилиб келибдилар. Шундан кейин аспирантилек ҳаётим бошланди. Коронахонларнинг иктисоли

ция ёзилган қўлэзма саҳифаси орқасида бир мисра шеър кўриб, масалани кескин кўйди: «Ил финансни илиро романси...». Шундан кейин 1949 йил 20 декабрда Узбекистон Фанлар академиясининг иктисоли инститuti илми Кенгаши мажлисида «Туркестон республикаси бюджетлари» мавзусида номзодлик диссертациясини ёқладим. 1959 йилда молия кафедрасига мудир бўлдим. 1960-90-йилларда утра хисоб билан ҳар йили 200-300 молиячи-иктисодчилар тайёрлашга бошчилик қўйдилам. Уқитувчи етишмаганидан, янги янги фанларни ўзлаштиришига тўғри келди. Ҳаммаси бўлиб рус ва ўзбек тилларидан молия соҳасида 10 га яқин маҳсуз назарий ва амалий характердаги фанлардан дарс бериси, ҳар йили 150-200 га яқин дипломлар сифатини назорат килиш, ёш ўқитувчилар тайёрлаш, уларга услубий ёрдам кўрсатиш, кўлланнишлар тайёрлаш, молия органларида ўтказиладиган ишлаб чиқариш амалийтини ташкил қилиш кафедранинг марказий саломларидан бўлди. Шу йилда молия аспирантилек ҳаётим бошланди. Коронахонларнинг иктисоли

— Биламан, — деди Ниёзов. — Шу йилларда 10 милиёнга яқин маблаб туплабис. Бунга 3-4 та йил ясаса бўлади. Энди, инспектор, гап бундай. Фронларда кўлумиз баланд. Тез орада уруш галаба билан якунланади. Урушдан кейин ҳалқ ҳужалигимизни тикилаш учун куплаб маблаб сафарбар килишга тўғри келади. Шу мусобабат билан молия соҳасида олий маъмуроти иктисадчилар етиштиришига талаబ кечади. Ҳозир Тошкентда энг ирик молия олимлари ўйғилган. Шундан фойдаланиб, аспирантураси омоқимиз. Келажақда бизга ўзбек тилда дарс берадиган ўқитувчилар керак. Сизни аспирантурага тақлif килимоким. Ҳозир институтда асосан кўчиб келганлар ўқимоқда, битирувчилар орасида бирорта узбек. Домлангиз проф. Шмидт сизни ахтариб топши керак, деди. — Шу сабабли мен Чинозга боратуриб Янгиўлга 10 минутга кириб ўтишини лозим топдим.

Амин Эрматовичга миннатдорчилек билдиридим. Эртасига Тошкентта келдим. Севинч устуни севинч. Дадам ҳаммадан кутилиб келибдилар. Шундан кейин аспирантилек ҳаётим бошланди. Коронахонларнинг иктисоли

Хикмат Собиров ёзувчи Сайд Ахмад ва оила аъзолари билан. 1993 йил.

биялаши, вактдан самарали фойдаланиши керак. Берунинг «Мубайин» аса-ридаги солиқ ва йигимларга бемаънни мерос бор. Ҳалқимиз ва давлатимизнинг тарихий илдизлариғоят чукур; курилаётган молияларни иморатимизнинг пойдевори жуда бақувват», деган эди. Ҳар бир давлатнинг молиялари, солиқ тизими унинг муҳим иктисолидаги асоси хисобла-

содий масалаларидағи фикрлари, Бобурнинг «Мубайин» аса-ридаги солиқ ва йигимларга бемаънни мерос бор. Ҳалқимиз ва давлатимизнинг тарихий илдизлариғоят чукур; курилаётган молияларни иморатимизнинг пойдевори жуда бақувват», деган эди. Ҳар бир давлатнинг молиялари, солиқ тизими унинг муҳим иктисолидаги асоси хисобла-

содий масалаларидағи фикрлари, Бобурнинг «Мубайин» аса-ридаги солиқ ва йигимларга бемаънни мерос бор. Ҳалқимиз ва давлатимизнинг тарихий илдизлариғоят чукур; курилаётган молияларни иморатимизнинг пойдевори жуда бақувват», деган эди. Ҳар бир давлатнинг молиялари, солиқ тизими унинг муҳим иктисолидаги асоси хисобла-

содий масалаларидағи фикрлари, Бобурнинг «Мубайин» аса-ридаги солиқ ва йигимларга бемаънни мерос бор. Ҳалқимиз ва давлатимизнинг тарихий илдизлариғоят чукур; курилаётган молияларни иморатимизнинг пойдевори жуда бақувват», деган эди. Ҳар бир давлатнинг молиялари, солиқ тизими унинг муҳим иктисолидаги асоси хисобла-

содий масалаларидағи фикрлари, Бобурнинг «Мубайин» аса-ридаги солиқ ва йигимларга бемаънни мерос бор. Ҳалқимиз ва давлатимизнинг тарихий илдизлариғоят чукур; курилаётган молияларни иморатимизнинг пойдевори жуда бақувват», деган эди. Ҳар бир давлатнинг молиялари, солиқ тизими унинг муҳим иктисолидаги асоси хисобла-

содий масалаларидағи фикрлари, Бобурнинг «Мубайин» аса-ридаги солиқ ва йигимларга бемаънни мерос бор. Ҳалқимиз ва давлатимизнинг тарихий илдизлариғоят чукур; курилаётган молияларни иморатимизнинг пойдевори жуда бақувват», деган эди. Ҳар бир давлатнинг молиялари, солиқ тизими унинг муҳим иктисолидаги асоси хисобла-

содий масалаларидағи фикрлари, Бобурнинг «Мубайин» аса-ридаги солиқ ва йигимларга бемаънни мерос бор. Ҳалқимиз ва давлатимизнинг тарихий илдизлариғоят чукур; курилаётган молияларни иморатимизнинг пойдевори жуда бақувват», деган эди. Ҳар бир давлатнинг молиялари, солиқ тизими унинг муҳим иктисолидаги асоси хисобла-

содий масалаларидағи фикрлари, Бобурнинг «Мубайин» аса-ридаги солиқ ва йигимларга бемаънни мерос бор. Ҳалқимиз ва давлатимизнинг тарихий илдизлариғоят чукур; курилаётган молияларни иморатимизнинг пойдевори жуда бақувват», деган эди. Ҳар бир давлатнинг молиялари, солиқ тизими унинг муҳим иктисолидаги асоси хисобла-

содий масалаларидағи фикрлари, Бобурнинг «Мубайин» аса-ридаги солиқ ва йигимларга бемаънни мерос бор. Ҳалқимиз ва давлатимизнинг тарихий илдизлариғоят чукур; курилаётган молияларни иморатимизнинг пойдевори жуда бақувват», деган эди. Ҳар бир давлатнинг молиялари, солиқ тизими унинг муҳим иктисолидаги асоси хисобла-

содий масалаларидағи фикрлари, Бобурнинг «Мубайин» аса-ридаги солиқ ва йигимларга бемаънни мерос бор. Ҳалқимиз ва давлатимизнинг тарихий илдизлариғоят чукур; курилаётган молияларни иморатимизнинг пойдевори жуда бақувват», деган эди. Ҳар бир давлатнинг молиялари, солиқ тизими унинг муҳим иктисолидаги асоси хисобла-

содий масалаларидағи фикрлари, Бобурнинг «Мубайин» аса-ридаги солиқ ва йигимларга бемаънни мерос бор. Ҳалқимиз ва давлатимизнинг тарихий илдизлариғоят чукур; курилаётган молияларни иморатимизнинг пойдевори жуда бақувват», деган эди. Ҳар бир давлатнинг молиялари, солиқ тизими унинг муҳим иктисолидаги асоси хисобла-

содий масалаларидағи фикрлари, Бобурнинг «Мубайин» аса-ридаги солиқ ва йигимларга бемаънни мерос бор. Ҳалқимиз ва давлатимизнинг тарихий илдизлариғоят чукур; курилаётган молияларни иморатимизнинг пойдевори жуда бақувват», деган эди. Ҳар бир давлатнинг молиялари, солиқ тизими унинг муҳим иктисолидаги асоси хисобла-

содий масалаларидағи фикрлари, Бобурнинг «Мубайин» аса-ридаги солиқ ва йигимларга бемаънни мерос бор. Ҳалқимиз ва давлатимизнинг тарихий илдизлариғоят чукур; курилаётган молияларни иморатимизнинг пойдевори жуда бақувват», деган эди. Ҳар бир давлатнинг молиялари, солиқ тизими унинг муҳим иктисолидаги асоси хисобла-

содий масалаларидағи фикрлари, Бобурнинг «Мубайин» аса-ридаги солиқ ва йигимларга бемаънни мерос бор. Ҳалқимиз ва давлатимизнинг тарихий илдизлариғоят чукур; курилаётган молияларни иморатимизнинг пойдевори жуда бақувват», деган эди. Ҳар бир давлатнинг молиялари, солиқ тизими унинг муҳим иктисолидаги асоси хисобла-

содий масалаларидағи фикрлари, Бобурнинг «Мубайин» аса-ридаги солиқ ва йигимларга бемаънни мерос бор. Ҳалқимиз ва давлатимизнинг тарихий илдизлариғоят чукур; курилаётган молияларни иморатимизнинг пойдевори жуда бақувват», деган эди. Ҳар бир давлатнинг молиялари, солиқ тизими унинг муҳим иктисолидаги асоси хисобла-

содий масалаларидағи фикрлари, Бобурнинг «Мубайин» аса-ридаги солиқ ва йигимларга бемаънни мерос бор. Ҳалқимиз ва давлатимизнинг тарихий илдизлариғоят чукур; курилаётган молияларни иморатимизнинг пойдевори жуда бақувват», деган эди. Ҳар бир давлатнинг молиялари, солиқ тизими унинг муҳим иктисолидаги асоси хисобла-

содий масалаларидағи фикрлари, Бобурнинг «Мубайин» аса-ридаги солиқ ва йигимларга бемаънни мерос бор. Ҳалқимиз ва давлатимизнинг тарихий илдизлариғоят чукур; курилаётган молияларни иморатимизнинг пойдевори жуда бақувват», деган эди. Ҳар бир давлатнинг молиялари, солиқ тизими унинг муҳим иктисолидаги асоси хисобла-

содий масалаларидағи фикрлари, Бобурнинг «Мубайин» аса-ридаги солиқ ва йигимларга бемаънни мерос бор. Ҳалқимиз ва давлатимизнинг тарихий илдизлариғоят чукур; курилаётган молияларни иморатимизнинг пойдевори

МАЪРИФАТ МАНЗИЛИ

мен биладиган-танийдиганларим бузса, албатта курсатиб, айтиб, кейин жазолган» деган гапни қоюда қилиб унинг хузурига келган эди. Турк-мунгул улусарининг ўзида бу даврда Чингизхондек каттик, ҳарбий интизом ўрнатган булак Хон йўк эди. Чингизхон тугилганда исмини қариндошлардан, машхур тотор ҳукмдори Темучин ука ёдидан келиб чиқиб кўйганлар... ***

Чингиз дину дунёвий тадбирларни амалга ошириш максадида «Ясономай бузург»ни тузди. Бар ҳар бир тадбир учун қонун, ҳар жинояга жазо китоби булип, «Ясономай бузург»нинг тез ва кучли амалига киргизнинг сири шунда эди, Чингизхон айрим бир миллат бир диннинг бир-бираидан устулигини тан олмасди. Коидани бузган одамнинг номи, мансаби, олган жазоси кора оғочга ўйб ёзиб кўйиларди. Сут, катиқ, письмо, чиқиб кетганнинг асосий оқвоти, «Арахи» — арги имчилиги сутдан этилтирилди, бу мунгунгинан кундалик «хон оғизигидаги». Демак, ҳар узик, юзлик, туманга кирган жон борки, ҳар бири ўз ўнбошиси ўлса, қолган тўқизининг гамини еш билди, сафдошларининг жанговар руҳини кўллади. Бир киши ҳамма учун ваки. Сафда — жангда тезлик билан ўнайлишни узартириш, ҳамроҳ ҳимоясига гувлаш этиб келиш, шериги ўлжасига турнишни олайтираслик, ёв ўки ва ҳамласига чап берив омон қолиш шу лаҳзадаёт яна сафра турнишни булатиришига сунада. Ат-Тусийни саноқни соат-

кабоб қилишда, дудлашда сих вазифасини ўтайди, жандаги ентил отидагиган курордид. Вақти-вақти билан албатта қушин қарорини Хон узи тутказади. Ҳар бир аскарнинг ингаюн бигизигача, қор-ғемигирдан саклайдиган маҳсус пиистирма-ҳимоянгил намат ҷодиригача куздан ўтади, бу ашъебардан бирор тасдиқ кам бўлган сипоҳ нима жазо олишини олдиндан билади. Дашиб мунгулларида нон расм эмас, Губи дашибидаги чорвадорлар, умуман, бўгуд, умумчига лишини билдишади. Сут, катиқ, письмо, чиқиб кетганнинг асосий оқвоти, «Арахи» — арги имчилиги сутдан этилтирилди, бу мунгунгинан кундалик «хон оғизигидаги». Демак, ҳар узик, юзлик, туманга кирган жон борки, ҳар бири ўз ўнбошиси ўлса, қолган тўқизининг гамини еш билди, сафдошларининг жанговар руҳини кўллади. Бир киши ҳамма учун ваки. Сафда — жангда тезлик билан ўнайлишни узартириш, ҳамроҳ ҳимоясига гувлаш этиб келиш, шериги ўлжасига турнишни олайтираслик, ёв ўки ва ҳамласига чап берив омон қолиш шу лаҳзадаёт яна сафра турнишни булатиришига сунада.

Ат-Тусийни саноқни соат-кабоб қилишда, дудлашда сих вазифасини ўтайди, жандаги ентил отидагиган курордид. Вақти-вақти билан албатта қушин қарорини Хон узи тутказади. Ҳар бир аскарнинг ингаюн бигизигача, қор-ғемигирдан саклайдиган маҳсус пиистирма-ҳимоянгил намат ҷодиригача куздан ўтади, бу ашъебардан бирор тасдиқ кам бўлган сипоҳ нима жазо олишини олдиндан билади. Дашиб мунгулларида нон расм эмас, Губи дашибидаги чорвадорлар, умуман, бўгуд, умумчига лишини билдишади. Сут, катиқ, письмо, чиқиб кетганнинг асосий оқвоти, «Арахи» — арги имчилиги сутдан этилтирилди, бу мунгунгинан кундалик «хон оғизигидаги». Демак, ҳар узик, юзлик, туманга кирган жон борки, ҳар бири ўз ўнбошиси ўлса, қолган тўқизининг гамини еш билди, сафдошларининг жанговар руҳини кўллади. Бир киши ҳамма учун ваки. Сафда — жангда тезлик билан ўнайлишни узартириш, ҳамроҳ ҳимоясига гувлаш этиб келиш, шериги ўлжасига турнишни олайтираслик, ёв ўки ва ҳамласига чап берив омон қолиш шу лаҳзадаёт яна сафра турнишни булатиришига сунада.

Ат-Тусийни саноқни соат-

түгри, ҳарбий юришларда ҳам қатнашас, сунгроқ отасининг ўлимидан кейин, дэврлил Коракурмадан чиқкан, куришиш ба ѡашка ташкилни ишлар билан машгул ёса-да, у ота-үгил эди. Бухоро қўзғолонининг конгага ботирилиши, мунгун одатлашни бузгалининг қариндошларининг ўзигизасини, Чингизхоннинг мөвзий-кўз кўзларни узагача аланганди: мастер-харбий жаннатхонаси мисли кўрilmaganchi oqhangra bozishga bilan, ҳон атрофига бирлашган ҳаммаларининг ошиги олчиб! Иштиқ билан яшаш — ишлашга мажбур этувчи ижтимоий-табиии кунгага ўтланган!

Чингизхоннинг мөвзий-кўз кўзларни узагача аланганди: мастер-харбий жаннатхонаси мисли кўrilmaganchi oqhangra bozishga bilan, ҳон атрофига бирлашган ҳаммаларининг ошиги олчиб! Иштиқ билан яшаш — ишлашга мажбур этувчи ижтимоий-табиии кунгага ўтланган!

Иштиқ билан яшаш — ишлашга мажбур этувчи ижтимоий-табиии кунгага ўтланган!

Шу гапларга бирор ишо-

надими? Мачит билан хонақонинг не фарқи бор?

Хонакада зикрни кўрмок, забарлига кушилмок учун баззан олтиш, етимш минг одам ишаглади.

— Зарб? Ниманинг зарби?

— Кул, оёқ...

— Етимш минг? Ёшларми?

— Кўпроқ ёшлар... — Хайрат билан караиди аллома Ҳонга.

— Нега ёшлар? — Ҳон жиддилашади.

— Уни шайх валий тарош томотул жаноби Нажмиддин Кубро деб атайдилар. Баъзи воқеаларни олдиндан куради, оғоҳ килади, кароматларига эл ишонади...

— Нега ёшлар келади, дедим?

— Ҳм... Ҳалиги... Ёшлар — аклисиз...

— Сенинг чиндан ақлининг изинга...

Ат-Тусийнинг мантиқий фиқраш куввати иродаси битди. Иччилик элитиб ҳирилаб мизий бошлади. Йонг пустака чўзилганча колди. Ҳон иккита калта наизани ўйнаганча ташкириди.

Осон очик, кўлдузлар яқин,

кадимигибат эртакларидан тас-

вирланганидек, оплок, патлари

изди тузиган турт-беш булут

унда-мунда кезинади. Шимол

ибнида шундайни ўтарилини

ишилди.

— Балки Ҳоразмшоҳ ва

бошқа мусулмонларининг

аклини тинклиштириди.

Бир бирларига булганер-мулк,

таҳразларига таҳтиди

тактайди! Га-

ройб эканда, бу хутба

сиади...

— Шундай булса, мусулмон

оламида, ўз хаётida нима ўзга-

ради?

Алиома қи-

лич дамида

эди.

— Балки урушшар бир

қадар ти-

нар... Ҳора-

змагъ ўлон-бож

тулови бироз

конун-лаши-

дашиди.

— Демак,

хутба Ҳораз-

мшоҳ ва

бошқа мусул-

мон амирларин-

ингизхоннинг

хамонида

билишади.

— Менинг нимам ёқиб қолиб-

ди? — сўради.

— Сарик денизга яқин

жойларда ҳам билинади, дейи-

рди. Ҳон тезор ўша ёқларда

булигиси келди. Балки мунгул-

ларинг хитой-японларга қон-

дошлиши из тортиби, турк ко-

нидан кушилди.

— Балки Ҳоразмшоҳни

зўнлини ўзиганда

билишади.

— Туридан хотун не хавлад?

Биласанми, менинг кинг деган

қавмимдан уй? Ҳали менга ҳам

она томон булиб чиқмасин!

— Қаҳқахурди урди

Ҳоразмшоҳни ўзиганда

билишади.

— Балки Ҳоразмшоҳни ўзиганда